

پنج‌شنبه ۲۵ آبان ۱۴۰۲ - ۲ جمادی‌الاول ۱۴۴۵

«تقلید و تشویق»

دو کلید طلایی برای علاقه‌مند کردن کودکان به کتابخوانی است

حسین رحیمی، نویسنده کتاب «لذت مطالعه؛ چگونه کودک خود را کتابخوان کنیم» می‌گوید: خانواده، اولین نهادی است که هر فرد در آن عضویت دارد. ما خوب می‌دانیم که کتابخوانی امری فطری یا وراثتی نیست که به صورت ارثی از فردی به فرد دیگر منتقل شود، بلکه یک عادت یا موضوعی آکسپایی است که باید از دوره کودکی و خردسالی در یک فرد نهادینه شود...

امنیت همه‌جانبه جامعه در سایه کتابخوانی تضمین می‌شود

کتابخوانی یک ضرورت در زندگی انسان‌هاست به این دلیل که انسان نیاز مبرم به دانستن دارد و یکی از راه‌های افزایش دانایی، کتاب خواندن است. اگر به این موضوع باورمند شویم، یعنی انگیزه لازم برای کتابخوانی را به دست آورده‌ایم...

نقد و بررسی مهر و بی‌مهری با یار مهربان به انگیزه ۲۴ آبان روز کتاب، کتابخوانی و کتابدار

کتاب‌هایی که خوانده‌ایم کتاب‌هایی که خورده‌ایم!

پای صحبت خادمان کتاب

فربهی کتابخانه‌ها

ثانیه‌های مطالعه را افزایش می‌دهد

حجت‌الاسلام غلامرضا حیدری ابهری، نویسنده و محقق حوزه تعلیم و تربیت:

فرزندان را به بهانه درس و مدرسه از کتاب‌های غیر درسی محروم نکنیم

رضا حاجی‌آبادی، نویسنده و مدیر مسئول انتشارات هزاره ققنوس:

انتهای فرایند نشر، کتاب خواندن نیست
تغییر نگرش و رفتار است

محمدصادق دهنادی، دکترای مدیریت رسانه:

مطالعه در بستر تلفن همراه
ارزش افزوده‌ای ندارد

کلر ژوبرت، نویسنده و تصویرگر فرانسوی ساکن ایران:

کتاب‌های حاوی خشونت و نصیحت را
برای بچه‌ها نخوانید

خودمانی

بیچاره کتاب!

در کوی نیکانمان

نیره ساری
مواد لازم برای پُر فریختگی دادن: یک عدد مداد نوکی برند، یک لیوان قهوه یا چای در یک ماگ چشم‌نواز، یک عدد کتاب، مقداری فضای آمیخته با نون و گل‌دان، مواد لازم فراهم شد. حالا با تلفن همراه و عکسسی که برای صفحه مجازی ثبت می‌شود، کار با کتاب به اتمام می‌رسد.

زیاد شنیدیم که می‌گویند در فضای سبک زندگی‌های امروزی که همه پُر گوشی و ماشین و... را می‌دهند شما با ورزش و کتاب پُر بدید. اتفاقاً دقیقاً همین دو موضوع هم که خارج از مادیات نیست وارد دنیای پُر و نمایش شده است. از قدیم گفتند «درخت هر چه قدر پر بارتر، افتادتر»، پس این فکر الکی کتاب کتاب نکنید. پُر کتابخوانی ندهید! و زست کتاب خواندن نگیرید. اینکه کتابخانه‌های مملو از کتاب داشته باشیم اما نتوانیم چه فایده‌ای دارد؟! اینکه کتاب به دست بگیریم و پُر روشن فکری بدهیم اما در‌های درک از محتوای کتاب نداشته باشیم چه فایده‌ای دارد؟! کتاب باید روی جهان‌بینی ما تأثیر بگذارد. با کتاب می‌توانیم دنیای خود را بسازیم و در اوقات فراغت خود را به نحو عالی بگذرانیم. با کتاب می‌توانیم سفر کنیم. به ناکجاگاه سفر کنیم و لذت ببریم. با کتاب باید انسان بهتری شویم. اما آیا هستیم؟! اگر پُر کتاب خواندن می‌دهیم، احتمالاً کتاب‌های خوبی نمی‌خوانیم یا اصلاً کتاب نمی‌خوانیم!! این روزها کتابخانه بزرگ داشتن با کلی کتاب راهی برای فخر فروشی شده و خیلی‌ها با کتابخانه دکوراسیون منزل و محل کار راتزیین می‌کنند. کتابخانه شیک داشتن البته نکته مهمی است که به بسیاری از افراد کمک می‌کند برنامه‌های آنلاین خود را جایی پرگزار کنند تا کتابخانه شکیل آنها تمام نمرد به عنوان لوکیشن در تصاویر آنلاین مشخص باشد!! اما واقعاً جریان محتوایی کدامیک از کاربران اینستاگرام یا داده‌های علمی نمایش داده می‌شود؟ به زبان ساده‌تر کدامیک از ما وقتی جست‌وجوی اینستاگرام خود را با یک کتاب محتوای آن علمی یا مربوط به کتاب است؟! کدامیک از ما زمان انتخاب دوست و رفیق و هم‌نشین برایمان مهم است که ببینیم فرد مقابل مان آخرین کتابی که خوانده کدام و اصلاً هل کتاب خواندن هست یا نه؟

کاربرد کتاب خواندن باید اینگونه باشد که به شعور افراد چیزی اضافه کند اما اگر چنین حاصلی نداشت و به آگاهی بیشتر ختم نشده، نتواند بهتر از خواندن است چرا که با کتاب خوب نتواند ایم یا کتاب را خوب نتواند ایم. بالطبع ما باید سعی کنیم در زمینه‌هایی که ضعف داریم خود را ارتقا دهیم و کتاب بیشتری بخوانیم. شاید کسی به ظاهر در فضای مجازی در صدد به اشتراک گذاشتن کتابی است که خوانده اما برخی مواقع افراد حتی یک خط از کتابی که می‌خرند را هم نمی‌خوانند و البته که خواندن تنها بخشی از ماجراست و مهم‌تر از آن درک محتوای کتابی است که می‌خوانیم. کتاب گاهی وقت‌ها حکم آچار فرانسه را هم برای ما دارد. با کتاب توی سر دیگران می‌زنیم. مگس می‌کنیم. روی داشبورد ماشین می‌گذاریم. زیر مینیاتور می‌گذاریم تا بالاخر قرار بگیرد و البته ده‌پای خوبی برای وقت‌های است که می‌خواهیم خود را از شر خردن کادوی گران‌قیمت خلاص کنیم. پس پُر زورشنفکری می‌دهیم و با فخر فروشی، کتاب را دوستی قدیم دیگران می‌کنیم. اینجاست که باید گفت بیچاره کتاب!!

کلچین

محمود حکیمی و روایت ۵۵ سال نویسنده‌گی

معلمی که کتاب‌هایش را نیم قرن است با اشتیاق می‌خوانیم

آیت‌الله مرعشی، دارالتبلیغ اسلامی و دفتر مجله مکتب اسلام را از جمله امتیازهای این سال‌ها بر می‌شمارد. او سال ۱۳۵۴ و در پی شهرت نوشته‌هایش که مفاهیم دینی و انقلابی را ترویج می‌کردند همراه خانواده ابتدا به آلمان و سپس به انگلستان مهاجرت می‌کند و در دانشگاه لندن به تحصیل در رشته تعلیم و تربیت مشغول می‌شود. سال‌های حضور او در انگلستان همراه با فعالیت‌هایی مانند سخنرانی و نویسندگی بوده که حاصل آن سخنرانی‌ها در کتابی به نام گامی به لندن بازگردید. در همان ایام شهید باهنر در ملاقاتی ضمن نهدن از بازگشت به لندن، پیشنهاد می‌کند مدیریت انتشارات کمک آموزشی وزارت آموزش و پرورش را بپذیرد. استاد حکیمی با قبول این پیشنهاد از آن هنگام تا کنون از هر فرصتی برای کمک به ارتقای فرهنگ عمومی، دینی و آیینی مردم و به خصوص کودکان و نوجوانان بهره‌جسته است. مطالعه، تحقیق و تألیف با مضمون ادبیات معاصر و انقلابی ایران و تألیف کتبی پیرامون تاریخ تمدن از کارهای روزمره حکیمی بعد از بازنشستگی است.

وی می‌گوید: «همیشه میان ادبیات دینی ایرانی و غربی تحقیق می‌کردم تا متوجه شدم اروپایی‌ها در انتشار آثار دینی در رده سنی نوجوان از ما جلوتر هستند و دیدم کتاب‌های آنها بسیار روان نوشته شده، به همین دلیل راغب شدم تا سراغ کتاب‌های دینی بروم.» او در روز افتتاح کتابخانه‌ای به نام خودش و با حضورش در فرهنگسرای نوجوان منطقه ۱۸ تهران - که امروز با نام فرهنگسرای خاتم(ص) فعالیت می‌کند- گفته است: «یکی از افتخارات من این است که در میان بچه‌های جنوب شهر بوده و هستم. ماه میاهات من است که نامم بر کتابخانه‌ای است که سال‌ها میزبان نوجوانان و جوانان جنوب شهر بوده است.» وی هراز گاهی در همان کتابخانه میزبان نوجوانان علاقه‌مند به کتاب است و مراسم تجلیل از این نویسنده نیز به همان فرهنگسرا برگزار شده است. حکیمی می‌گوید: «نویسندگان می‌توانند با استفاده از شخصیت‌ها و رویدادهای مهم تاریخی، اسناد حکیمی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۲ را از این طریق به راحتی انتقال دهند.» او آشنایی با روانشناسی کودک را از ویژگی‌های نویسنده کودک و نوجوان می‌داند و بارها پیشنهاد تأسیس دانشکده‌ای را برای آموزش و تربیت نویسندگان می‌که وارد قلمرو ادبیات و نوجوان می‌شوند داده است. وی آشنایی با موارد دینی و شرح زندگی پیامبران را برای کودکان و نوجوانان لازم می‌داند ولی معتقد است نباید نوجوانان را با واژگان دشوار، گیج کرد بلکه باید این مطالب در قالب داستان‌های کوتاه نوشته شده. یکی از شاگردان حکیمی در خاطراتی از این معلم و نویسنده فعال و توانمند می‌گوید: «استاد، خود را مسئول پرورش و تہذیب اخلاقی ما هم می‌دانست، او با نهایت صداقت و ملامت، سعی می‌کرد معلم اخلاق باشد و اخلاق را در عمل بیاموزد و رعایت کند. این جمله را زیاد تکرار می‌کرد «پیر و مکتب محبت باشید» راستی مکتب محبت چه بود؟ مکتبی که او ما را به پیروی از آن فرامی‌خواند همان حقیقت‌دین بود. دین غیر از محبت میان بنده و خداوند و محبت بندگان با یکدیگر نیست و نمی‌تواند باشد. تردید ندارم که اگر استاد حکیمی، دبیر من نشده بود، امروز این‌طور به حقیقت‌دین ایمان نداشتیم.» شاید کمتر نویسنده‌ای را بتوان یافت که کتاب‌هایش مورد توجه و ذائقه چندین نسل باشد. محمود حکیمی حداقل برای سه نسل کتاب نوشته است. نوجوانان بیش از ۵ دهه علاقه‌مند به مطالعه کتاب‌های او هستند و همچنان قلم در دستان او، و پویا و زندگی بخش است.

چطور خلاقانه کتاب بخوانیم؟

مطالعه ضربدر ۲

نیره محمودی
مطالعه خلاقانه در واقع به معنی خواندن فراتر از متن است. با این نوع خواندن به آنچه خوانده می‌شود، واکنش نشان می‌دهیم تا افکار تازه و بدیع که به وضوح در مطالب بیان نشده است، کشف شوند. این نوع خواندن نیاز به خلاقیت، نبوغ و اصالت دارد. مطالعه خلاقانه یک نوع تکنیک در خواندن مطالب است که بر مشارکت فعال و تفسیر خواننده از یک متن به جای خواندن منفعلانه محتوای تأکید می‌کند. این نوع خواندن مستلزم ارتباط با مطالب در سطح عمیق‌تر و کاوش در موضوعات، ایده‌ها و مفاهیم آن با استفاده از تخیل و مهارت‌های تفکر انتقادی است. تجسم صحنه‌ها و شخصیت‌ها، ایجاد ارتباط با تجربیات نویسنده، ارزیابی زبان و روش‌های ادبی و پرسیدن سؤال درباره متن، همگی نمونه‌هایی از تکنیک‌های مطالعه خلاقانه هستند. این نوع خواندن همچنین ممکن است مستلزم بررسی تفسیر و دیدگاه‌های مختلف و در نظر گرفتن زمینه‌های اجتماعی، تاریخی و فرهنگی زمانه‌ای باشد که کتاب در آن تألیف شده است. به عنوان مثال، یک خواننده خلاق هنگام خواندن یک رمان ممکن است خود را در داستان غرق کند، زندگی شخصیت‌ها را فراتر از صفحات کتاب تصور کند و نیت و فضای فکری و فرهنگی نویسنده را در طول اثر مثل در نظر قرار دهد. خواننده همچنین با مضامین

رمان درگیر می‌شود و آنها را با تجربیات خود با دنیای اطرافش مرتبط و تجزیه و تحلیل می‌کند. اما مطالعه خلاقانه فقط به آثار داستانی محدود نمی‌شود. این نوع خواندن را می‌توان برای محتوای غیر داستانی، شعر و نوشته‌های آکادمیک نیز به کار برد. خواندن توانایی مفیدی است که می‌تواند هم لذت و درک مطلب را بهبود بخشد و هم تفکر انتقادی، همدلی و خلاقیت را توسعه دهد. نگاه خلاقانه نه تنها لذت ما را از خواندن متن بیشتر می‌کند، بلکه باعث می‌شود درک ما از تجربه انسانی عمیق‌تر شده و این امکان را می‌دهد که ایده‌های جدید کشف کنیم، مفروضات خود را به چالش بکشیم و دیدگاه‌های خود را گسترش دهیم. با وجود مزایای مطالعه خلاقانه، این روش به بسیاری از افراد در مراکز آموزشی یاد داده نمی‌شود. باین حال برای توسعه مهارت و تبدیل شدن به خواننده خلاق هیچ وقت دیر نیست. حال سوالاتی که پیش می‌آید این است که چگونه توانایی‌های خواندن خلاق خود را تقویت کنیم؟ در اینجا چند نکته در مورد روش‌های بهبود توانایی‌های مطالعه خلاق بر می‌شمریم:

- ۱- **تجسم صحنه‌ها و شخصیت‌ها:** در حین مطالعه سعی کنید صحنه‌ها و شخصیت‌ها را در ذهن خود مجسم کنید. این کار می‌تواند به زنده شدن متن کمک و آن را جذاب‌تر کند.
- ۲- **با تجربیات شخصی ارتباط برقرار کنید:** تلاش کنید راه‌هایی برای ارتباط متن با تجربیات یا احساسات خود بیابید. این کار می‌تواند به شما کمک کند با شخصیت‌ها و مضامین کتاب با هر محتوای دیگری در سطح شخصی‌تری ارتباط برقرار کنید.
- ۳- **زبان و ابزارهای ادبی را تجزیه و تحلیل کنید:** به زبان و ابزارهای ادبی استفاده شده در متن مانند استعاره، تصویرسازی و نمادسازی توجه کنید. به این فکر کنید که چرا نویسنده از این صنایع استفاده کرده و آنها ممکن است چه چیزی را منتقل کنند.

۴- **سؤال بپرسید:** در حین مطالعه، از خود سوالاتی در مورد متن بپرسید. فکر می‌کنید در ادامه چه اتفاقی می‌افتد؟ چرا شخصیت داستانی این تصمیم را گرفت؟ نویسنده سعی دارد چه بگوید؟

۵- **تفسیر و دیدگاه‌های مختلف را در نظر بگیرید:** سعی کنید از منظرهای مختلف به متن فکر کنید و تفسیر متفاوتی را در نظر بگیرید. این کار می‌تواند به شما در توسعه مهارت‌های تفکر انتقادی و درک عمیق‌تر از متن کمک کند.

۶- **تکنیک‌های مختلف خواندن را آزمایش کنید:** تکنیک‌های مختلف خواندن، مانند تندخوانی یا خواندن با صدای بلند را آزمایش کنید. این کار به شما کمک می‌کند تا به روش‌های مختلف با متن درگیر شوید و رویکردی را که برای شما اثربخشی بیشتری دارد، پیدا کنید.

۷- **به‌طور منظم تمرین کنید:** مانند هر مهارتی، خواندن خلاقانه نیاز به تمرین دارد. عادت به مطالعه منظم داشته باشید و سعی کنید برخی از این تکنیک‌ها را در فرایند مطالعه خود بگنجانید. با گذشت زمان، خواهید دید که مهارت‌های خواندن خلاق شما بهبود می‌یابد و لذت شما از خواندن عمیق‌تر می‌شود.

برای ایجاد مهارت‌های مطالعه خلاقانه، مشارکت فعال در درک مطالب و ایجاد رابطه تخیلی با متن بسیار اهمیت دارد. تجسم صحنه‌ها و افراد، ایجاد ارتباطات شخصی، ارزیابی زبان و روش‌های ادبی، پرسیدن سؤال، در نظر گرفتن تفسیر و دیدگاه‌های متعدد، آزمایش تکنیک‌های مختلف خواندن و تمرین منظم همگی در ایجاد این مهارت‌ها اهمیت دارند. بدین ترتیب با مجرب شدن به این نوع ذهنیت در مطالعه می‌توان درک و لذت خود را از متن مضاعف و یک کتاب را به جای یک بار خواندن دوبار خواند و درک کرد.